

profunda oblivione virtutes illæ sepeliantur, quas perseverantia non insignierit. Sola est, quæ amatorem obedientiæ ad regis cubiculum introducit, ut eum videat in decore suo, in quem desiderant angeli prospicere (*I Petr.* 1, 12). In via igitur ista, in qua ambulamus, absconderunt superbi laqueum mihi (*Psal.* cxxxix, 6). Difficilis est via ista, et gravis spinosis anfractibus, multiplicium vinculorum nexibus inondata. An tu ibi putas obedientiæ fructum, cum subditus audit obedientiam, quam multis evenerat voti, cum ei præcipitur quod redolet dignitatem, gaudio et lætitia fluitet, potentiæ fulciatur imagine? Econtrario autem an tu illi obedientiæ meritum assignas, quæ cum adversitate procedens, animum terret audientis, gravis ad audiendum, gravior ad implendum, ad tenendum gravissima? Non est ita. Faciendum est ut a prosperitate animo separemur, et adversitatem animo complectamur; si volumus illum sequi, qui regnum fugit (*Joan.* vi, 15), et ad passionem voluntarius venit (*Isai.* liii, 7).

11. Animadvertis igitur quia viæ istæ, viæ vitæ sunt, ducentes ad vitam. Beati mites (*Matth.* v, 4), quoniam mites docebit Dominus vias suas (*Psal.* xxiv, 9): continget enim eis quod sequitur: *Adimplebis me lætitia cum vultu tuo* (*Psal.* xv, 11). Quia quoad sumus in corpore, peregrinamur a Domino (*II Cor.* v, 6), longe sumus a facie Dei, a vultu gloriæ, a contemplatione majestatis, nisi quia plerumque misericors et miserator Dominus illuminat vultum suum super nos. Hoc autem fit, cum remota nube illa, quæ opposita erat ne transiret oratio, accedimus ad illum, et illuminamur, *revelata facie gloriæ Domini speculantes* (*II Cor.* iii, 18). Non autem ita proprie *revelata facie* accipiamus, cum videamus adhuc per speculum et in ænigmate, et carcerali corpore teneamur: *Revelata* vero dicit, quantum ad caliginem corporum. Unde spiritus quidquid non multum curamus per sinistram præsens vita accipitur in qua Dominus electos suos sic ab impiis permittit flagellari, ut etiam patiatur occidi. An non tibi videntur oblivioni dati qui dicunt: *Propter te mortificamur tota die; æstimati sumus sicut oves occisionis? quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopiæ nostræ?* (*Psal.* xliii, 22, 24.) Per dexteram vero illa beata vita signatur quæ nescit nisi gaudia, de qua nihil aliud dicere possumus, nisi quia *gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei* (*Psal.* lxxxvi, 3). Ibi sunt delectationes illæ quas oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus se (*I Cor.* ii, 9). In sinistra tribulationes, in dextera delectationes. Usquequo autem? *Usque in finem*. Quis est iste finis? Finis ad justitiam, Christus omni credenti (*Rom.* x, 4). Finis ille de quo Sapientia dicit: *Attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter* (*Sap.* viii, 1). Deum enim cernere, finis (100*) Vide tomo II Tract. de diligendo Dec. cap. 11.

12. Quia igitur hic vultum Dei, sicuti est, videre non possumus; adimpletionem lætitiæ non habemus, donec trahat nos ad se ipsum, et accedat caput corpori, et sit Deus omnia in omnibus. Illic erit adimpletio, hic est gustus. Gustamus enim hic et videmus quoniam suavis est Dominus; sed gustus iste non transit in potum, quia licet videamus, non tamen penetramus. In gustu est suavis, in adimpletione mirabilis. Sanctorum autem animæ terrenis exutæ corporibus, quæ jam ad sedes æthereas evolverunt, licet bibant, non tamen adimplentur, non tamen inebriantur (100*). Quamvis enim multa beatitudinis perfruantur, expectant tamen resurrectionem mortuorum corporum, ut cum 1175 in terra sua duplicia possederint, sempiterna perfundantur lætitia (*Isa.* lxi, 7). Modo enim illis singulis singulæ stolæ albæ datæ sunt; et injunctum, ut sustineant tempus adhuc modicum (*Apoc.* vi, 11), donec impii conterantur duplici contritione, et ipsi gemina beatitudine coronentur. Cum ergo nondum habeant quod habere desiderant, inebriari non possunt, sed est eis illa visio potus: ut sicut absque labore bibitur, ita sine labore quiescant, donec satientur cum apparuerit gloria ejus. Cum autem resurgemus in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi (*Ephes.* iv, 13), et gloriosa illa civitas margaritis ornabitur, et sicut lætantium omnium habitatio erit in ea; tunc adimplebit nos lætitia cum vultu suo (*Psal.* xv, 11), quia videbimus eum sicuti est (*I Joan.* iii, 2). Tunc inebriabimur ab ubertate domus suæ, et torrente voluptatis suæ potabit nos (*Psal.* xxxv, 9), dicetque nobis: *Bibite et inebriamini, charissimi* (*Cant.* v, 1); quia et anima illuminationem, et corpus glorificationem jure perpetuo possidebunt.

13. Sequitur: *Delectationes in dextera tua usque in finem* (*Psal.* xv, 10). Sinistra Dei, vita præsens est. Et quia pro sinistro ducimus quidquid non multum curamus per sinistram præsens vita accipitur in qua Dominus electos suos sic ab impiis permittit flagellari, ut etiam patiatur occidi. An non tibi videntur oblivioni dati qui dicunt: *Propter te mortificamur tota die; æstimati sumus sicut oves occisionis? quare faciem tuam avertis, oblivisceris inopiæ nostræ?* (*Psal.* xliii, 22, 24.) Per dexteram vero illa beata vita signatur quæ nescit nisi gaudia, de qua nihil aliud dicere possumus, nisi quia *gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei* (*Psal.* lxxxvi, 3). Ibi sunt delectationes illæ quas oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascenderunt, quæ præparavit Deus diligentibus se (*I Cor.* ii, 9). In sinistra tribulationes, in dextera delectationes. Usquequo autem? *Usque in finem*. Quis est iste finis? Finis ad justitiam, Christus omni credenti (*Rom.* x, 4). Finis ille de quo Sapientia dicit: *Attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter* (*Sap.* viii, 1). Deum enim cernere, finis (100*) Vide tomo II Tract. de diligendo Dec. cap. 11.

est consummatus. Ipse est finis, ad quem cum venerimus, nihil amplius sitemus, Jesus Christus sponsus Ecclesiæ, qui est benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XLII.

De quinque negotiationibus et quinque regionibus.

1. Verbum Patris, Unigenitus Dei, Sol justitiæ, summus ille negotiator, de ultimis cœlorum finibus nostræ redemptionis pretium apportavit. Fidelis ista negotiatio et omni acceptione dignissima, in qua Rex filius Regis efficitur negotiatio, aurum pro plumbo tribuitur, pro peccatore donatus est justus. O quam indebita miseratio, quam gratuita sic probata dilectio, quam inopinata dignatio, quam stupenda dulcedo, quam invicta mansuetudo, quam vilis negotiatio, ubi Filius Dei pro servo traditur, pro creatura Creator occiditur, pro mancipio Dominus condemnatur! Tua sunt hæc, Christe opera, qui de lumine cœli ad tenebras inferni, a dextera majestatis ad miseriam humanitatis, a gloria Patris ad mortem crucis descendisti, infernum illustrando hominem redimendo, superando mortem, et mortis auctorem. Unus es, et secundum non habes: quem ad nos redimendum propria benignitas invitavit, misericordia traxit; veritas qua te venturum promiseras compulsi, puritas uteri virginalis suscepit, salva virginitatis integritate potentia eduxit, obedientia in omnibus deduxit, patientia armavit, charitas verbis et miraculis manifestavit. Absint procul negotiatores terræ Themam, recedant filii Agar, qui exquisierunt prudentiam; elongentur a me gigantes a sæcula nominati, qui ab initio fuerunt, statura magna, scientes bellum. Non hos elegit Dominus, neque viam disciplinæ meruerunt, propterea perierunt: sed dedit eam Jacob puero suo, et Israel dilecto suo. Abscondisti enim hæc, Domine, a sapientibus et prudentibus, gigantibus et nominatis, qui revelasti ea parvulis et humilibus tuis (*Matth.* xi, 25). Libenter amplector negotiationem tuam, quia negotium meum est. Hæc mercimonia cum summa suavitate ruminat anima mea. Non solum autem ruminat, sed et revocat ruminatorem tuam, quia et intelligit quæ diligit, et commendat memoriæ quæ elegit. In his negotiationibus præcipis esse animam meam, ut fiat navis institoris de longe portans panem suum. Negotiabor donec venias, venienti lætus occurram, et utinam audiam: *Euge, serve bone* (*Matth.* xxv, 21, 23). Tui sunt cœli, et tua est terra; in regionibus tuis negotiabor securus, te solum habens in itinere ducem, in periculis protectorem, consortem in tribulatione.

2. Regiones tuæ quinque sunt, quas perambulant ad negotiandum institores tui, ubi te quærunt dilecti tui, et inveniunt electi tui. Prima regio est regio dissimilitudinis. Nobilis illa creatura in regione similitudinis fabricata, quia ad imaginem Dei facta, cum in honore esset, non intellexit et de similitudine ad dissimilitudinem descendit. Magna prorsus dissimilitudo, de paradiso ad infernum, de angelo

ad jumentum, de Deo ad diabolum! Exsecranda conversio, gloriam in miseriam, vitam in mortem, pacem in pugnam perpetua captivitate convertere! Maledicta descensio, de divitiis ad paupertatem, de libertate ad servitatem, et de requie ad laborem descendere! Miseri nos, et miserabiliter nati; quibus datum est nasci in mœrore, vivere in labore, in dolore mori. De peccatore peccatores, de debitoribus debitoribus, de corrupto corrupti, de subacto subacti, geniti et generantes sumus. Gens peccatrix, populus gravis iniquitate, semen pessimum, filii scelerati, addentes prævaricationem. Ecce quasi non sinus, sic sumus coram eo, quasi nihilum et inane reputati (*Isa.* xl, 17), putantes nos aliquid esse, cum nihil simus. Vulnerati sumus ingredienti mundum, conversando in mundo, exeundo de mundo: a planta pedis usque ad verticem non est sanitas in nobis. Noverat hæc ille sublimis propheta, qui statum humanæ miseriam deplorans, in hæc verba prorupit: *Grave jugum est super filios Adæ a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulture in matrem omnium* (*Ecclesi.* xl, 1).

3. In hac dissimilitudinis regione quid negotiamur, Domine Deus? Aspicio genus humanum ab ortu solis usque ad occasum hujus mundi nudinas perambulare; alios divitias quærere, alios honoribus inhiare, alios favoralis auræ suavitate raptari. Sed quid de divitiis? Nonne cum labore acquiruntur, cum timore possidentur, cum dolore amittuntur? Theaurizas et ignoras cui congregabis ea (*Psal.* xxxviii, 7). Vide quantum laborem pro perituris divitiis assumpsisti. Transis maria, et alium tibi orbem aperis navigando, secundum Sapientem tribus digitis distans a morte; patriam fugis, relinquis parentes, divelleris ab uxore, filios nescis, et omnium necessitudinum oblitus, quæris ut acquiras, acquiris ut perdas, perdis ut doleas. *Filii hominum, usquequo gravi corde? ut quid diligitis vanitatem, et quæritis mendacium?* (*Psal.* lv, 3.) Quæ est ista dementia, filii Adam, circuire maria, perambulare terras, rapi extra mundum, in laboribus plurimis, in vigiliis multis, in jejuniis crebris, in moribus frequenter? Ecce quales divitiæ. Sed quid de bonoribus? In sublimi loco positus es, ducem te constituerunt. Vide si non judicandus es ab omnibus, ab omnibus spectandus, ab omnibus lacerandus. Si miles es, exebas ante limina principis, ut principatum acquiras, et ferrato vestitus amictu, propior es vulneri quam honori, morti quam vitæ, periculo quam præmio. Si de sorte Domini es, nonne episcopus Romanum pontificem, archidiaconus vel diaconus episcopum pertimescit? Vide etiam utrum excusseris manus tuas ab omni munere, ne eum Simone audias: *Non est tibi pars neque sors in sermone isto; quia voluisti donum Spiritus sancti cum pecunia possidere* (*Act.* viii, 21). Nihil ad nos de rectoribus Ecclesiæ judicare: videant ipsi amici Sponsi, cum de sponsa cœperit exigere rationem, qui judicat orbem terræ in æquitate. Nunquid in honore 1177 sine dolore, in præla-

tione sine tribulatione, in sublimitate sine vanitate esse quis potest? Ecce quales honores. Quid autem de gloria? Gloria tibi unde, fetide pulvis, limus terræ, vas in contumeliam? Non tibi, non tibi, sed nomini Domini gloriam cede. Illi per mitte gloriam suam, qui gloriosus est in sanctis suis. Illum lauda, quem laudant angeli in excelsis. Nunquid et ipsa inanis gloria, quæ nihil aliud est quam aurium inflatio vana, quæ haberi vix potest sine invidia? Respice quos antecedis, et cogita quia omnibus invidiæ semina præbuiisti. Omnes ergo adversum te torvis luminibus inflammantur, tua felicitate torquentur, tua aruntur gloria. Ecce unde gloriosus, inde odiosus; unde sublimis, unde humilis; inde sollicitus, unde securus. Animadvertite quia si per gloriam curris, incurris invidiam; si felicitatem sequeris, corrumpis infelicitate. Vides ergo quia vane conturbatur omnis homo (*Psal. xxxviii, 12*). Hæc sunt mercimonia, quæveniuntur in regione dissimilitudinis. Prudens ergo negotiator, qui videt in divitiis laborem, in honoribus poenam, invidiam in gloria, facit sarcinam suam, mundi contemptum, et fugit.

4. Secunda regio est paradisi claustralis. Vere claustrum est paradisi, regio vallo disciplinæ munita, in qua pretiosarum est mercium fecunda fertilitas. Gloriosa res, homines unius moris habitare in domo (*Psal. lxxvii, 7*); bonum et jucundum habitare fratres in unum (*Psal. cxxxii, 1*). Videas illum peccata sua deflentem, alium in Dei laudibus exultantem, hunc omnibus ministrantem, illum alios erudentem, hunc orantem, illum legentem; hunc miserentem, illum peccata punientem; hunc charitate flagrantem, illum humilitate pollentem; hunc in properis humilem, illum in adversitate sublimem; hunc in activa laborantem, illum in contemplativa quiescentem; et poteris dicere: *Castra Dei sunt hæc (Gen. xxxii, 2). Quam terribilis est locus iste! non est hic aliud nisi domus Dei, et porta cæli (Gen. xxviii, 17)*. Quid tibi ergo, fidelis anima, in his nundinis est considerandum? Perambula virtutes cohabitantium in domo Domini virtutum, et fac inde sarcinam tuam, formam vivendi. Quæ prius habitabas in regione umbræ mortis transi ad regionem vitæ et veritatis.

5. Tertia regio est regio expiationis. Tria sunt loca, quæ mortuorum animæ pro diversis meritis sortiuntur; infernus, purgatorium, cælum. In inferno impij, in purgatorio purgandi, in cælo perfecti. Qui in inferno sunt, redimi non possunt; quia in inferno nulla est redemptio. Qui in purgatorio sunt, expectant redemptionem, prius cruciandi, aut calore ignis, aut rigore frigoris, aut alicujus gravitate doloris. Qui in cælo sunt, gaudio gaudent ad visionem Dei, Christi fratres in natura, cohæredes in gloria, similes in æternitate jucunda. Quia igitur primi redimi non merentur, tertij redemptione non indigent, restat ut ad medios transeamus per compassionem, quibus juncti fuimus per humanitatem. Vadam in istam regionem, et videbo visionem hæc

grandem, quomodo pius Pater glorificandos filios in manu tentatoris relinquat, non ad occisionem, sed ad purgationem: non ad iram, sed ad misericordiam; non ad destructionem, sed ad instructionem: ut jam non sint vasa iræ apta in interitum, sed vasa misericordiæ præparata ad regnum. Surgam ergo in adjutorium illis; interpellabo gemitibus, implorabo suspiriis, orationibus intercedam, satisfaciam sacrificio singulari: ut si forte videat Dominus, et judicet, laborem convertat in requiem, miseriam in gloriam, verbera in coronam. His enim et hujusmodi officiis potest eorum poenitentia resecuri, finire labor, destrui poena. Percurre ergo, quæcunque es fidelis anima, regionem expiationis, et vide quid in ea fiat; et in nundinis istis fac sarcinam tuam, affectum compatiendi.

6. Quarta regio est regio gehennalis. O regio dura et gravis, regio extimescenda, regio fugienda! terra oblivionis, terra afflictionis, terra miseriarum, in qua nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat! Locus lethifer, in quo ignis ardens, ubi frigus rigens, vermis immortalis, fetor intolerabilis, mallei percutientes, **1178** tenebræ palpabiles, confusio peccatorum, innodatio vinculorum, horribiles demonum facies! Totus tremo atque horreo ad memoriam istius regionis, et concussa sunt omnia ossa mea. Quomodo cecidisti, Lucifer, qui mane oriebaris? (*Isa. xiv, 12*.) Omnis lapis pretiosus operimentum tuum (*Ezech. xxviii, 13*): modo subter te sternitur tineam, et operimentum tuum vermis (*Isa. xiv, 11*). O Deus, quanta distantia inter operimentum pretiosi lapidis, et operimentum vermis; inter delicias paradisi, et tineam corrodentem inferni! Scio quia paratus est ille ignis diabolo, et angelis ejus (*Matth. xxv, 41*), et hominibus similibus ejus; ubi sine fine finientur, sine morte morientur, torquebuntur sine cessatione. Vivens igitur in infernum descende; pecurre mentalibus oculis tormentorum officinas, fuge scelera et vitia, pro quibus scelerati homines et vitiosi perierunt. Habe odio iniquitatem, et dilige legem Domini, et in tam formidolosis nundinis fac sarcinam tuam, odium peccati.

7. Quinta regio est paradisi supercælestis. O beata regio supernarum virtutum, ubi beata Trinitas a beatis facie ad faciem videtur, ubi illa sublimia agmina sublimes pennarum applausu, *Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus sabaoth. (Isa. vi, 3)*, clamare non cessant! Locus est voluptatis, ubi torrente voluptatis potantur justj; locus splendoris, ubi justj fulgent sicut splendor firmamenti; locus lætitiæ, ubi lætitia sempiterna super capita eorum; locus abundantiae, ubi nihil deest videntibus eum; locus suavitatis, ubi apparet Dominus suavis tibi universis; locus pacis, ubi in pace factus est locus ejus; locus admirationis, ubi sunt mirabilia opera ejus; locus satiæ, ubi satiabimur cum apparuerit gloria ejus; locus visionis, ubi videbitur magna visio. O regio sublimis, plena divitiarum! de valle lacrymarum suspiramus ad te, ubi sapientia sine igno-

rantia, memoria sine oblivione, intellectus sine errore, ratio sine obscuritate splendet. Regio in qua Dominus transiens ministrabit electis suis, id est talem se qualis est ostendet. Illic erit Deus omnia in omnibus, ubi rerum universitas mirabiliter ordinata dabit Creatori gloriam, lætitiæ creaturæ. Curre igitur, spiritualis anima, oculis desideriorum per regionem istam, et vide Regem gloriæ in decore suo gloriosum, stipatum legionibus angelorum, sanctorum ornatum agminibus, deponentem superbos humiles exaltantem, dæmonantem dæmones, homines, reorimentem, et dic: *Beati qui habitant in domo tua, Domine; in sæcula sæculorum laudabunt te (Psal. lxxxiii, 5)*. Cum ergo mente perceperis tam pretiosas nundinas, mercimonia tam præclara, construe sarcinam tuam, amorem Dei. Vidisti regiones, animadvertisti nundinas, sarcinam construxisti, et beatus es. Negotiare ergo, dum veniat Dominus Deus tuus, ut ei dicere possis: *Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratum sum; et audire merearis: Intra in gaudium Domini tui (Matth. xxv, 20, 21)*, sponsi Ecclesiæ, qui est benedictus in sæcula. Amen.

SERMO XLIII (101).

De magnanimitate, longanimitate, unanimitate.

1. Triplicem nobis in Ecclesia primitiva virtutem sanctus Lucas brevi sermone commendat, ubi post Dominicam ascensionem unanimiter eos in oratione perseverasse describit (*Act. i, 14*), expectantes cælestem consolationem, cujus acceperant repromissionem. Laudabili siquidem magnanimitate pusillus grex, pastoris solatio destitutus, minime tamen dubitans quoniam illi cura esset de eis, sed paternam pro eis gereret sollicitudinem, devotis pulsabat supplicationibus cælum, certus quod penetrarent illud justorum orationes, nec pauperum preces spernerentur a Domino, aut sine copiosa benedictione redirent. Sed nec sine longanimitate persistebant indeficientes, juxta illud propheticum: *Si moram fecerit, exspecta eum, quia veniens veniet, et non tardabit, (Habac. ii, 3)*. Porro unanimitas quidem legitur evidenter expressa, quod hæc sola divini spiritus charismata mereatur. Neque enim est Deus dissensionis, **1179** sed pacis (*I Cor. xiv, 33*); neque habitare facit nisi unius moris in domo (*Psal. lxxvii, 7*).

2. Jure igitur præparationem cordis eorum audivit auris divina; nec ab expectatione sua confudit eos, qui et magnanimes, et longanimes, et unanimes essent. Certissima namque hæc testimonia sunt fidei, spei, charitatis. Et quidem evidenter spes longanimitatem, unanimitatem charitas operatur. Nunquid fides quoque magnanimum facit? Et sola. Quidquid enim sine fide præsumitur, non est illa animi solida magnitudo, sed ventosa quædam inflatio, et tumor inanis. Vis audire magnanimum virum? *Omnia, inquit, possum in eo qui me confortat (Philipp. iv, 13)*. Imitemur triplicem hæc præparationem, fratres, si

(101) Hic sermo in præcedentibus editis erat quintus in festo Ascensionis.

A desideramus superfluentem mensuram Spiritus obtinere. Omnibus enim præter Christum ad mensuram datur Spiritus; sed mensuræ cumulus superfluentis videtur quodam modo excessisse mensuram. Evidens fuit magnanimitas in conversione nostra: sit etiam in consummatione longanimitas, sit unanimitas in conversatione. Hujusmodi siquidem animabus cælestis illa Jerusalem desiderat instaurari, quibus nec fidei magnitudo desit in suscipiendo onere Christi, nec longitudo spei in persistendo; nec charitatis junctura, quod est vinculum perfectionis.

SERMO XLIV (101*).

De his in quibus mysteria Christi necdum videntur impleta.

1. Omnia quæ de Salvatore legimus, medicamina sunt animarum nostrarum. Videamus ergo ne quando forte dicatur de nobis: *Curavimus Babylonem et non est sanata (Jerem. li, 9)*. Cogitet unusquisque, quantum operentur in eo tam salutaria medicamenta. Sunt enim quibus nondum natus est Christus, sunt quibus nondum est passus, sunt quibus non resurrexit usque adhuc. Aliis quoque nondum ascendit; aliis nondum misit Spiritum sanctum. Quomodo enim operatur ejus humilitas, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens (*Philipp. ii, 6, 7*)? quomodo, inquam, Dei humilitas in superbo homine operatur? Quæ illius humilitatis vestigia in his, qui adhuc toto desiderio terrenis divitiis et honoribus inhiant? An non modo exhilaratur conscientia vestra, fratres mei, quod dicere potestis: *Parvulus natus est nobis (Isa. ix, 6)*. Sunt quibus nondum est passus Christus: qui labores fugiunt, et mortem metuunt usque adhuc, quasi vero ille et labores sustinendo, et mortem moriendo non vicerit.

4. Sunt quibus nondum surrexit, qui in laborum anxietate et afflictione poenitentiae morte afficiuntur tota die, nondum spirituali consolatione recepta. Sed nisi brevitati fuissent dies illi, quis posset sustinere? Aliis surrexit Christus, sed nondum ascendit; imo cum eis adhuc pia dulcedine commoratur in terris, his scilicet qui in devotione sunt tota die, flectunt in orationibus, suspirant in meditationibus suis, et omnia festiva et jucunda sunt eis, et per omnes dies illos continuum Alleluia cantatur. Sed oportet lac eis subtrahi, ut discant vesci solido cibo; et expedit eis ut Christus vadat, et hæc temporalis devotio subtrahatur. Sed quando hoc capere poterunt? Desertos sese a Domino, privatos gratia conqueruntur. Sed expectent paululum, sedeant in civitate, donec induantur solidiori quadam virtute ex alto, et majora percipiat charismata Spiritus sancti; sicut apostoli promoti sunt in gradum altiorem, et super eminentiorem viam charitatis ingressi, non jam solliciti quomodo flecterent paululum, sed quomodo magna

(101*) Hic sermo in manuscriptis est tertius in Resurrectione.

quadam victoria de communi adversario triumpharent, et conculcarent Satanam sub pedibus suis.

1180 Sequuntur Sermones, vulgo Parvi nuncupati, quos Horstius Sermobibus de Diversis accensuit, nonnullis inter Sententias rejectis. Hos fortasse Bernardi « Flores verborum » a Petro-Cellensi pretebat Joannes Sare-beriensis epistolis 96 et 97.

SERMO XLV (102).

De varia Trinitate, Dei scilicet et Hominis.

1. Beata illa et sempiterna Trinitas, Pater et Filius et Spiritus sanctus, unus Deus scilicet, summa potentia, summa sapientia, summa benignitas, creavit quendam trinitatem ad imaginem et similitudinem suam, animam videlicet rationalem: quæ in eo præfert vestigium quoddam illius summæ Trinitatis, quod ex memoria, ratione et voluntate consistat. Creavit autem hoc modo, ut manens in illo, participatione ejus esset beata: aversa ab illo, quocunque se conferret, remaneret misera. Sed hæc trinitas creata elegit potius per motum propriæ voluntatis cadere, quam ex gratia Conditoris [*alias*, creationis] per liberum arbitrium stare. Cecidit ergo per suggestionem, delectationem, consensum, ab illa summa et pulchra Trinitate, scilicet potentia, sapientia, puritate, in quendam contrariam et fœdam trinitatem, scilicet infirmitatem, cæcitatem, immunditiam. Memoria enim facta est impotens et infirma, ratio imprudens et tenebrosa, voluntas impura. Porro memoria, quæ simplicis divinitatis potentiam stans cogitabat, ab illa cadens et velut supra saxa corruens, in tres partes confracta dissiliit, scilicet in cogitationes affectuosas, onerosas, otiosas. Affectuosas voco illas, in quibus ipsa afficitur, ut in curis rerum necessariorum, edendi, bibendi, cæterarumque similium [*alias*, Innumerabilium]; onerosas, ut in exterioribus administrationibus et occupationibus duris; otiosas, quibus nec afficitur nec oneratur, et tamen ab æternorum contemplatione per illa distenditur; ut si cogitet, verbi gratia, equum currentem, aut avem volantem.

2. Rationis quoque triplex casus est. Siquidem ejus erat discernere inter bonum et malum, verum et falsum, commodum et incommodum; in quibus discernendis tanta modo caligine cæcatur, ut sæpe in contrarium ducat judicium, recipiens malum pro bono, falsum pro vero, noxium pro commo-
Ddo, et converso. Nunquam vero in his falleretur, si nunquam lumine, a quo creata est, privaretur. Sed quia et ipsa inde cecidit, procul dubio nihil aliud quam tenebras suæ cæcitatibus invenit. Unde factum est, ut et instrumentum perderet, quo illa administraret, scilicet illud trivium sapientiæ, ethicam, logicam, physicam: quas nos possumus aliis vocare nominibus moralem, inspectivam, et naturalem scientiam. Siquidem per ethicam eligitur bonum, reprobat malum; per logicam cognoscitur verum et falsum; per physicam commodum et incommodum, id est,

(102) *Alias*, 1 ex Parvis.

quid in usum assumendum sit, quid respuendum.

3. Sequitur voluntas, cujus ruina similiter tripartita est. Quæ enim summæ benignitati et puritati inhærere, et eam solam diligere debuit; per propriam iniquitatem a supernis in hæc infima lapsa, per concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, et ambitionem sæculi terrena dilexit. Quid hoc infelicis casu potest aestimari, ubi pereunte memoria, ratione, voluntate, tota animæ substantia perimitur?

4. Verumtamen hunc tam gravem, tam tenebrosam, tam sordidum lapsum nostræ naturæ reparavit illa beata Trinitas, memor misericordiæ suæ, immemor culpæ nostræ. Venit ergo a Patre missus Dei Filius, et dedit fidem: post Filium missus est Spiritus sanctus, et dedit docuitque charitatem. Itaque per hæc duo, id est fidem et charitatem, facta est spes redeundi ad **1181** Patrem. Et hæc est trinitas, scilicet fides, spes, charitas; per quam velut per tridentem reduxit de limo profundi ad amissam beatitudinem illa incommutabilis et beata Trinitas mutabilem, lapsam, et miseram trinitatem. Et fides quidem illuminavit rationem; spes erexit memoriam; charitas vero purgavit voluntatem. Cum ergo venit, ut dictum est, Deus Filius et factus est homo, qui erat Deus; tanquam medicus bonus dedit præcepta, quibus observatis reformaretur salus amissa. Ut vero præceptis faceret fidem, exhibuit signa; ut eorundem præceptorum persuaderet utilitatem, promisit beatitudinem.

5. Est igitur fides alia præceptorum, alia signorum, alia promissorum: id est qua credimus in Deum, qua credimus Deum, qua credimus Deo. Per fidem præceptorum credimus in Deum. Credere autem in Deum est in eum sperare et eum diligere. Per fidem signorum credimus Deum, qui talia potest, et omnia potest. Per fidem promissorum credimus Deo, qui quidquid promittit, veraciter complet. Similiter quoque spes triplex est, et procedit de prædicta triplici fide. Nam de fide præceptorum oritur spes veniæ; de fide signorum, spes gratiæ; de fide promissorum, spes gloriæ. Charitas itidem ternario numero colligitur, *de corde puro, et de conscientia bona, et fide non ficta* (1 Tim. 1, 5). Puritatem debemus proximo, conscientiam nobis, fidem Deo. Puritas autem est, ut quidquid agitur, aut ad utilitatem proximi, aut ad honorem fiat Dei. Maxime autem exhibenda est proximo, quia Deo manifesti sumus; proximo autem non possumus, nisi in quantum illi cor nostrum aperimus. Conscientiam bonam faciunt in nobis duo, poenitentia et continentia: quando scilicet per poenitentiam peccata commissa punimus, et per continentiam deinceps puniendi non committimus: et hanc debemus nobis. Post hæc superest fides non ficta, quæ Deo vigilanter exhibenda est, ut nec propter proximum, cui nos impendimus charitatem, offendamus Deum; nec propter conscientiam, quam per poenitentiam et continentiam in humilitate custodire volumus, minus exsequamur mandatorum Dei obedientiam: et hæc est

fides non ficta. Non ficta autem ponitur ad differentiam mortuæ fidei, et factæ. Mortua fides est, quæ sine operibus est fides ficta, quæ ad tempus credit, et in tempore tentationis recedit; unde etiam ficta, id est fragilis, dicitur.

6. Hæc omnia brevius possumus colligere, ut facilius commendentur memoriæ. Dicamus ergo: Est Trinitas creatrix, Pater et Filius et Spiritus sanctus, ex qua cecidit creata trinitas, memoria, ratio et voluntas. Et est trinitas per quam cecidit, videlicet per suggestionem, delectationem consensum. Et est trinitas in quam cecidit, videlicet impotentia, cæcitas, immunditia. Rursus trinitas quæ cecidit, id est memoria, ratio, voluntas. Singulæ cujusque tripartitus exstitit casus. Memoria cecidit in tres species cogitationum, affectuosas, onerosas, otiosas. Ratio in triplicem ignorantiam: boni et mali, veri et falsi, commodi et incommodi. Voluntas in concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, et ambitionem sæculi. Est trinitas per quam resurgit, scilicet fides, spes, charitas. Quæ trimembres habent subdivisiones. Est enim fides præceptorum, signorum, promissorum; est et spes veniæ, gratiæ, gloriæ; et est charitas de corde puro, et conscientia bona, et fide non ficta.

SERMO XLVI (102*).

De Virginitatis et humilitatis connexionione.

Ave, Maria, gratia plena. Non in sola virginitate constare poterat gratiæ plenitudo: neque enim omnibus de ea accipere. Felices qui non inquinaverunt **1182** vestimenta sua, et cum regina nostra virginitatis privilegio gloriantur. Sed num unam tantum benedictionem habes, o Domina? Et mihi obsecro ut benedicas. Perit virtus illa a me (102*), non est jam vel aspirare ad illam. Computruvi in stercore meo, et ut jumentum factus sum; sed nunquid non erit mihi etiam aliquid apud te? non erit ubi possim esse tecum, quia jam sequi non valeo quocunque ieris? Quærit angelus puellam, quam præparavit Dominus filio domini sui. Bibit ipse de hydria tua, cognata sibi virtute delectatus; sed nunquid non et jumentis potum tribues? Bibit angelus, quod virum non cognoscis: bibant et jumenta quod de humilitate singulariter gloriaris. *Respexit*, inquit, *Dominus humilitatem ancillæ suæ* (Luc. 1, 28, 48). Nam virginitas sine humilitate habet fortasse gloriam, sed non apud Deum. Humilia

(102*) *Alias*, 2 ex Parvis.

(102*) Nempè virginitatis His verbis movetur Belarminus, ut sermonem non putet esse Bernardi, quem satis constat, virginitatis lauream ad extremum usque spiritum servasse illibatam. Et certe alterutrum sequi videri, ut aut sermo non sit Bernardi, aut Bernardus non sit virgo. Sed quid vetat utrumque, et sermonem, et virginitatem Bernardo asserere, verbis his nequidquam obstantibus? Nec enim inusitatum sanctis et prædicatoribus verbi divini, subinde loqui ex persona auditorum, et in seipsos quasi derivare ac transferre peccatum, quod castigare statuerunt. Itaque, ut ad Bernardum revertar, dico eum ex persona auditorum loqui, velut inquirentem, quid illis restet apud Virginem Deiparam, quibus non licet cum ipsa de salva virginitate

A semper Excelsus respicit, et alta a longe cognoscit (Psal. cxxxvii, 5). Humilibus dat gratiam, superbis resistit (Jac. iv, 6). Sed forte ne in his quidem duabus metretis plena est hydria tua: capax est etiam tertiæ, ut non modo angelus et jumenta, sed ipse jam bibat architriclinus. Hoc enim vinum bonum, quod servavimus usque adhuc, minister angelus haurit, sed ut ferat architriclino (Joan. 11, 6-10). Patrem loquor, qui principium Trinitatis, architriclinus jure vocatur. Ait sane angelus, fecunditatem Mariæ commendans, quæ tertia est metreta: *Quod ex te nascetur Sanctum, vocabitur Filius Dei* (Luc. 1, 35): ac si dicat: Cum eo solo tibi est generatio ista communis.

SERMO XLVII (103).

De quadruplici superbia.

Ave, Maria, gratia plena. Bene plena; quia Deo, et angelis, et hominibus grata. Hominibus per fecunditatem, angelis per virginitatem, Deo per humilitatem. In hoc tertio a Domino se respectam testatur (Luc. 1, 28, 48), qui humilia respicit, et alta a longe cognoscit. (Psal. cxxxvii, 5). Sicut enim oculi Satanæ omne sublime vident, ita oculi Domini omnem humilem intuentur. Unde ait in Cantico canticorum: *Revertere, revertere, Sunamitis; revertere, revertere, ut intueamur te* (Cant. vi, 12). Quater dicit, *revertere*, propter quadruplicem superbiam, per quam aversa a Domino non videbatur. Est enim superbia cordis, superbia oris, superbia operis, superbia habitus; Superbia cordis est, quando homo in oculis suis magnus est. Contra quam Sapiens orat, dicens: *Extollentiam oculorum meorum ne dederis mihi* (Eccl. xxiii, 5). Et alibi: *Væ qui sapientes estis in oculis vestris!* (Isa. v, 21.) Superbia oris vel linguæ, quæ et jactantia dicitur, est quando homo non solum magna de se sentit, sed etiam loquitur. Unde Psalmista: *Disperdat Dominus universa labia dolosa, et linguam magniloquam* (Psal. xi, 4). Superbia operis est, quando homo exteriori quadam superbia, ut magnus appareat, agit. De qua idem Psalmista ait: *Non habitabit in medio domus meæ qui facit superbiam* (Psal. c, 7). Superbia habitus est, quando homo, ut gloriosus videatur, pretiosis se ornat vestibus. Un te Paulus: *Non in veste pretiosa* (1 Tim. ii, 9). Et Dominus: *Qui molibus vestiuntur, in domibus regum sunt* (Matth. xi,

Dgloriari. Porro in tanto religiosorum numero, quis dubitet fuisse, qui post factum virginitatis pridem in sæculo naufragium, tabulam poenitentiae in monasterio apprehenderit?

Simili fere modo de se ipse loquitur Bernardus in sermone 30 super Cantica, num. 7, ubi ait fidem suam in sæculari vita mortuam fuisse, utpote sine operibus: post conversionem vero suam, etsi « meliuscule » habuerit, tamen sæpe botros bonorum operum præfocasse iram, tulisse jactantiam, fœdasse inanem gloriam; nec gratæ etiam peccata sibi defuisse: cum tamen nemo Bernardo lenior, humilior aut temperantior fuerit. Confer ea quæ de se itidem sentit sermone 54 in Cant., num. 8.

(103) *Alias*, 3 ex Parvis.

8), ubi superbia abundat. Sunt autem quinque, quæ ad remedium tam mortiferæ pestis a Domino rationali animæ sunt posita, locus, corpus, tentatio diaboli, prædicatio Christi, et ejus conversatio. Locus, quia exilium; corpus, quia onerosum; tentatio, quia inquietat; Christi prædicatio, quia ædificat, et ejus conversatio, quia informat. His quasi quinque sensibus Deus humilitatem operatur in anima. Sicut enim anima vita est corporis, ita Deus vita est animæ: et sicut corpus mortuum est, quod per quinque sensus ab anima non vegetatur, ita anima mortua est, quæ per hæc a Domino non humiliatur.

1183 SERMO XLVIII (103*).

De paupertate voluntaria.

Intravit Jesus in quoddam castellum, et mulier quædam, Martha nomine, excepit illum in domum suam (Luc. x, 38). Castellum, ubi Christus intravit, voluntaria est paupertas, quæ habitatores suos a gemina impugnatione, qua hujus mundi amatores expugnantur, reddit securos, scilicet propria invidia, et aliena. Paupertas enim, dum putatur misera, aliena caret invidia: et quia est voluntaria, nemini quidquam invidet. Duæ istæ sorores duas vitas amantorem paupertatis significant. Quidam cum Martha solliciti Domino Jesu duo pulmentaria præparant, scilicet correctionem operis cum salsamento contritionis, et opus pietatis cum condimento devotionis. Hi vero qui cum Maria soli Deo vocant, considerantes quid sit Deus in mundo, quid in hominibus, quid in angelis, quid in se ipso, quid in reprobis; contemplantur quia Deus est mundi rector et gubernator, hominum liberator et adjutor, angelorum sapor et decor, in se ipso principium et finis, reproborum terror et horror. In creaturis mirabilis, in hominibus amabilis, in angelis desiderabilis, in se ipso incomprehensibilis, in reprobis intolerabilis.

SERMO XLIX (104).

De triplici Verbo.

Dies diei eructat verbum. Dies diei, angelus Virginii. Dies angelus propter beatitudinem; Virgo dies propter integritatis virtutem. Et nox nocti indicat scientiam. Serpens nox propter malitiam: mulier nox propter ignorantiam. Dies diei eructat verbum. Deitas virginitati, de utero paternæ majestatis, in utero maternæ integritatis. Aliter: Dies diei eructat verbum; Deus Pater animæ rationali per fidem illuminatæ. Et nox nocti indicat scientiam (Psal. xviii, 3); creatura rationalis animæ rationali nondum per fidem illuminatæ. Unde Apostolus: *Invisibilia Dei, per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur a creatura mundi*. Unde nos dicimus verbum indicatum, verbum inspiratum, verbum eructatum. Primum fecit cognitionem; secundum, conversionem; tertium vivificationem. Primum obfuit, se-

(103*) Alias, 4 ex Parvis.

(104*) Alias, 5 ex Parvis.

(104*) Alias, 6 ex Parvis.

(105) Salomon divine per Nathan prophetam vocatus est *Amabilis Domino*; Hebraice, *Jedidejah*. Ex

candum non profuit, tertium vivificavit. Primum obfuit; quia, cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, et obscuratum est insipientis cor eorum (Rom. i, 20, 21). Secundum non profuit; quia non data est lex, quæ posset vivificare. Tertium vivificavit; quia, per crucem redemit. Primum totum deforis; secundum foris et intus; tertium totum intus. Et nota quia, quod eructatur, de plenitudine eructantis cum quodam ipsius substantiæ sapore profertur. Et ideo Sapientia incarnata dicitur habens in se omnem plenitudinem (Joan. i, 16), in miraculis cognitionem, in doctrina conversionem, in passione vivificationem. Unde ait propheta: *Venite et revertamur ad Dominum: quia ipse cepit, et sanabit nos; percutiet, et curabit nos. Vivificabit nos post duos dies*, scilicet cognitionis et conversionis: *in die tertia suscitabit nos*, voce Verbi incarnati per primam suam resurrectionem: *et vivemus in conspectu ejus*, vivificati per passionem, serenius illuminati per miraculorum cognitionem; *sequemurque ut cognoscamus Dominum* (Osee vi, 1-3), instructi per doctrinæ conversionem.

SERMO L (104*).

De affectionibus recte ordinandis.

1. Egredimini, filiæ Sion, et videte regem Salomonem. Non dicit Ecclesiasten aut Ididam (105). Nam et his nominibus appellatus est rex ille: et significat Jesum 1184 Christum nostrum verum Salomonem, qui est Salomon, id est *pacificus*, in exilio; Ecclesiastes, id est *concionator*, in judicio; Idida, id est *dilectus Domini*, in regno; ubique rex. In exilio rector morum, in judicio discretor meritorum, in regno distributor præmiorum (105*). In exilio mansuetus, in judicio justus, in regno gloriosus. In exilio amabilis, in judicio terribilis, in regno admirabilis. *In diademate quo coronavit eum mater sua* (Cant. iii, 11). Est autem hæc corona misericordiæ, et in hac imitabilis. Coronavit eum et noverca sua corona miseræ, et in hac contemptibilis. Synagogam loquor, quæ se ei non matrem exhibuit, sed novercam. Coronabit eum familia sua corona justitiæ, et in hac terribilis; coronat eum Pater suus corona gloriæ, et in hac desiderabilis. Videant ergo eum peccatores in corona miseræ, id est spinea, et compungantur; videant eum filiæ Sion, animæ affectuosæ, in corona misericordiæ, et imitentur; videbunt eum impii in corona justitiæ, et peribunt: videbunt eum sancti in corona gloriæ, et perpetua-liter gaudebunt.

2. Egredimini, filiæ Sion, animæ delicatæ, de sensu carnis ad intellectum mentis; de servitute carnalis concupiscentiæ ad libertatem spiritualis intelligentiæ; et videte regem Salomonem in diademate, quo coronavit eum mater sua. Coronantur quoque facilius pronuntiationis gratia formatum, *Idida*. Itaque fuit binomius, licet hoc nomen exstet, tantum II Reg. xv, 25. Imo trinomius, si addas nomen *Ecclesiastæ*.

(105*) Hactenus fere ex sermone II in Epiphania n. 2.

dem et alii imitatores ipsius, sed hoc ex industria adjuti per gratiam. Solus iste a matre coronatus est, quia solus cum ordinatis affectionibus tanquam sponsus e thalamo processit ex utero matris. Sunt autem affectiones istæ quatuor notissimæ, amor et lætitia, timor et tristitia (106). Absque his non subsistit humana anima; sed quibusdam sunt in coronam, quibusdam in confusionem. Purgatæ enim et ordinatæ gloriosam in virtutum corona reddunt animam; inordinatæ per confusionem dejectam et ignominiosam. Purgantur autem sic. Si amantur quæ amanda sunt, si magis amantur quæ magis amanda sunt, si non amantur quæ amanda non sunt, amor purgatus erit. Sic et de cæteris. Ordinantur autem sic. In initio timor, deinde lætitia, post tristitia, in consummatione amor. Compositio quarum talis est. De timore et lætitia nascitur prudentia, et est timor causa prudentiæ, lætitia fructus. De lætitia et tristitia nascitur temperantia, cujus est tristitia causa, lætitia fructus. De tristitia et amore nascitur fortitudo, et est, tristitia causa fortitudinis, amor fructus. Clauditur circulus coronæ. De amore et timore nascitur justitia, et est timor causa justitiæ, amor fructus.

3. Considera ergo quomodo istæ affectiones ordinatæ virtutes sunt, inordinatæ, perturbationes. Si timorem sequatur tristitia, desperationem generat; si amorem lætitia, dissolutionem. Sequatur ergo timorem lætitia, quia timor futura cavet, lætitia de præsentibus gaudet, prudentis cautelæ finem lætitia possidet. Probet ergo lætitia timorem. Probatus timor nihil aliud quam prudentia est. Comitetur lætitiæ tristitia, quia moderate læta amplectitur, qui tristitia reminiscitur. Temperet ergo lætitiæ tristitia. Temperata lætitia nihil aliud quam temperantia est. Jungatur amor tristitiæ, quia fortiter sustinet tristitia, qui per amorem quæ sunt amanda desiderat. Confortet ergo amor tristitiæ. Confortata vero tristitia nihil aliud quam fortitudo est. Jungatur amor timori, quia ordinate amandis inharet, qui timenda non negligit. Ordinet ergo amor timorem. Ordinatus timor nihil aliud quam justitia est. Duæ affectiones, lætitia et tristitia, non se extendunt ad alia: in nobis enim lætamur, et in nobis tristamur. Amor et timor ad alia se extendunt. Timor enim affectio est naturalis, quæ nos conjungit superiori per inferiorem partem; et habet se ad solum Deum. Amor affectio est, quæ nos conjungit superiori, et inferiori, et æquali: et habet se ad Deum et proximum. In his autem duobus perfecta consistit justitia, ut timeamus Deum propter potentiam, amemus 1185 propter bonitatem, et proximum propter naturæ societatem.

SERMO LI (106*).

De Mariæ Purificatione, et Christi Circumcisione.

Quid est quod dicimus beatam Mariam purificari? quid vero, quod ipsum Jesum dicimus circumcidi?

(106*) De his affectionibus confer notata ad sermonem 2 in capite jejunii, num. 3.

Enimvero tam non indiguit illa purificatione, quam nec ille circumcissione. Nobis ergo et hic circumceditur, et illa purificatur, præbentes exemplum penitentibus, ut a vitiis continentes, primum per ipsam continentiam circumcidamur, deinde a commissis per penitentiam purificemur. Quid est autem quod Maria portat Jesum in utero, Joseph in humero, in Ægyptum scilicet iens et inde rediens; Simeon portat in brachiis? Significant isti tres electorum ordines: Maria, prædicatores; Joseph, penitentes; Simeon, bonos operatores. Qui enim aliis evangelizat, quasi Jesum in utero portat, ut eum aliis, vel potius alios ei pariat. De talibus erat beatus Paulus, qui dicebat: *Filioli mei, quos iterum parturio, donec Christus formetur in vobis* (Galat. iv, 19). Qui vero pro Christo laboribus fatigantur, qui persecutiones patiuntur, qui nulli mala inferunt, sed ab aliis illata patienter ferunt, merito isti portare eum in humeris dicuntur: quibus et ab ipsa Veritate dicitur; *Qui vult venire post me, abneget semetipsum* (Luc. ix, 23), etc. Si quis autem est qui porrigat panem esurienti, potum sitienti, cæteraque misericordiæ opera sollicitè impendat egenti, nonne iste recte videtur eum portare in brachiis? Hujusmodi enim dicturus est in judicio Dominus: *Quandiu fecistis uni ex minimis meis, mihi fecistis* (Matth. xxv, 40).

SERMO LII (107).

De domo divinæ Sapientiæ, id est Virgine Maria.

1. Sapientia ædificavit sibi domum (Prov. ix, 1), etc. Cum multis modis sapientia intelligatur, quærendum est quæ sapientia ædificavit sibi domum. Dicitur enim sapientia carnis, quæ inimica est Deo (Rom. viii, 7); et sapientia hujus mundi, quæ stultitia est apud Deum (I Cor. iii, 19). Utraque ista secundum Jacobum apostolum *terrena est, animalis, diabolica* (Jac. iii, 15). Secundum hanc sapientiam dicuntur sapientes, ut *faciant mala, bene autem facere nesciunt* (Jerem. iv, 22); et in ipsa sua sapientia arguantur et perduntur, sicut scriptum est: *Comprehendam sapientes in astutia eorum* (I Cor. iii, 19); et: *Perdam sapientiam sapientium, et Prudentiam prudentium reprobabo* (I Cor. i, 19). Et utique talibus sapientibus videtur mihi digne et competenter dictum Salomonis aptari, quo ait: *Est malitia quam vidi sub sole, virum qui videtur apud se sapiens esse*. Nulla talis sapientia, sive carnis, sive mundi, ædificat, imo destruit quamcumque domum inhabitat. Est ergo alia sapientia quæ desursum est; primum quidem pudica, deinde pacifica (Jac. iii, 17). Hic est Christus Dei virtus, et Dei sapientia, de quo Apostolus: *Qui factus est, inquit, nobis sapientia a Deo, et justitia, et sanctificatio, et redemptio* (I Cor. i, 30).

2. Hæc itaque sapientia quæ Dei erat, et Deus erat, de sinu Patris ad nos veniens, ædificavit sibi domum, ipsam scilicet matrem suam virginem Mariam, in qua septem columnas excidit. Quid est in ea septem columnas excidere, nisi ipsam dignum

(106*) Alias, 7 et 8 ex Parvis.

(107) Alias, 9 ex Parvis.